

รายวิชาพื้นฐานศิลปะ

ศิลปะพื้นฐาน 3 ศ 32101

(สาระทัศนศิลป์)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1

หน่วยการเรียนรู้และผลการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การใช้ทัศนธาตุสร้างงานทัศนศิลป์
ผลการเรียนรู้

1. วิเคราะห์การใช้ทัศนธาตุและหลักการออกแบบในการสื่อความหมายในรูปแบบต่างๆ
2. บรรยายจุดประสงค์และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ โดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์

หน่วยการเรียนรู้และผลการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เทคนิคการสร้างสรรค้งาน

ทัศนศิลป์ของศิลปิน

ผลการเรียนรู้ วิเคราะห์และอธิบายจุดมุ่งหมายของศิลปินในการ
เลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ เทคนิค และเนื้อหาเพื่อสร้างสรรค้งาน
ทัศนศิลป์

หน่วยการเรียนรู้และผลการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 แรงบันดาลใจในการออกแบบงาน
ทัศนศิลป์

ผลการเรียนรู้

1. แรงบันดาลใจในการออกแบบงานทัศนศิลป์
2. การจัดกิจกรรมบูรณาการทางด้านทัศนศิลป์ใน โรงเรียน

หน่วยการเรียนรู้และผลการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ศิลปะไทยสู่สากล

ผลการเรียนรู้ ความหมายของศิลปะไทยสู่สากล

เปรียบเทียบรูปแบบศิลปะตะวันออกกับรูปแบบศิลปะ

ตะวันตก

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การใช้ทัศนธาตุสร้างงานทัศนศิลป์

- สาระการเรียนรู้ 1. ทัศนศิลป์หมายถึงอะไร
2. ทัศนธาตุกับงานทัศนศิลป์

เป้าหมายการเรียนรู้ : ความงามของทัศนธาตุส่งผลให้เกิด
ความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างงานทัศนศิลป์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การใช้ทัศนธาตุ

หัวข้อหลัก

1. ทัศนศิลป์หมายถึงอะไร
2. จุดกับงานทัศนศิลป์
3. เส้นกับงานทัศนศิลป์
4. รูปร่างและรูปทรงกับงานทัศนศิลป์
5. ขนาดสัดส่วนกับงานทัศนศิลป์
6. แสงเงากับงานทัศนศิลป์
7. ठीกับงานทัศนศิลป์
8. บริเวณว่างกับงานทัศนศิลป์
9. พื้นผิวกับงานทัศนศิลป์

1. ทัศนศิลป์หมายถึง

อะไร

ทัศนศิลป์ (VISUAL ART) หมายถึง ศิลปะที่มองเห็น
ความงามได้จากรูปลักษณะ รับรู้ได้จากประสาทสัมผัสทางตา สัมผัส
จับต้องได้หรือกินระวางพื้นที่ในอากาศ เช่น การวาดเส้น
(DRAWING) จิตรกรรม (PAINTING) ประติมากรรม
(SCULPTURE) สถาปัตยกรรม (ARCHITECTURE) ศิลปะภาพพิมพ์
(GRAPHIC ART) ศิลปะสื่อผสม (MIXED MEDIA) เป็นต้น

ทิวทัศน์บกอัดเมืองอาร์เลต์

ผลงานของ วินเซนต์ แวน โกะ เทคนิคสีน้ำมัน

ภาพผลงานทัศนศิลป์ด้านจิตรกรรม เขียนที่ชนบทเล็กๆ ทางตอนใต้ของประเทศฝรั่งเศส

2. จุดกับงานทัศนศิลป์

จุด (DOT) หมายถึง รอยหรือแต้มที่มีลักษณะกลมๆ ปรากฏที่ผิวพื้น ซึ่งเกิดจากการจิ้ม กด กระทบ ด้วยวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เช่น ดินสอ ปากกา พู่กัน และวัสดุละลายเหลวทุกชนิด

จุดเป็นต้นกำเนิดของเส้น รูปร่าง รูปทรง แสงเงา พื้นผิว ฯลฯ เช่น การนำจุดมาวางเรียงต่อกันจะเกิดเป็นเส้น และการนำจุดมาวางให้เหมาะสมก็จะเกิดเป็นรูปร่าง รูปทรง และลักษณะผิวได้

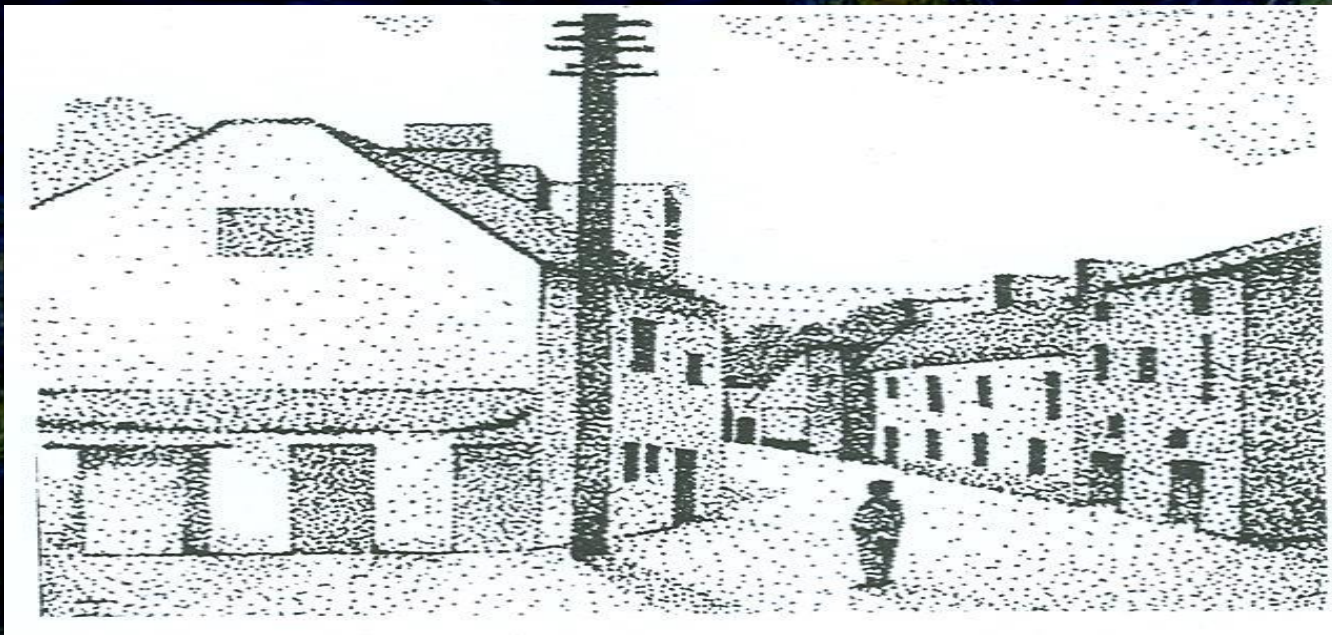
จุดกับการนำมาใช้ในงานทัศนศิลป์

การนำจุดมาใช้สร้างสรรค์ในงานทัศนศิลป์ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ ได้แก่

1. การใช้จุดเพื่อแสดงความงามของรูปและมิติ
2. การใช้จุดเพื่อแสดงตำแหน่งรวมสายตาของภาพ

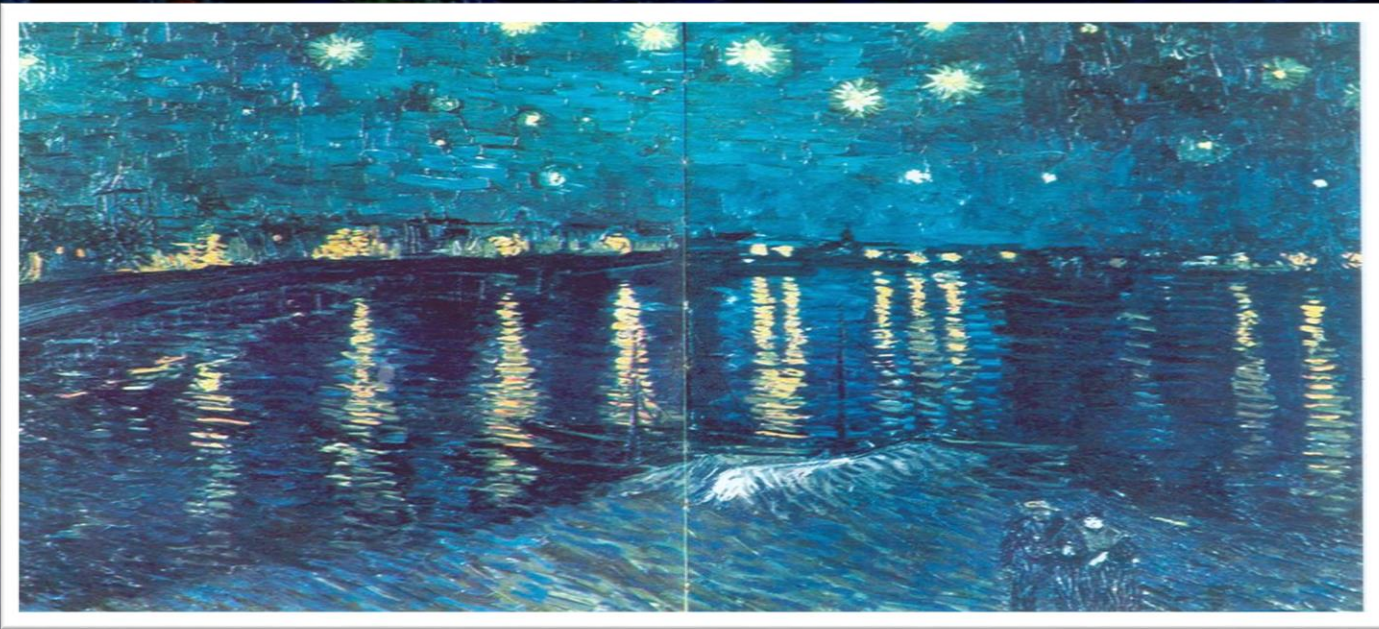
1. การใช้จุดเพื่อแสดงความงามของรูปและมิติ

เป็นการนำจุดมาใช้แสดงความงามของรูปด้วยการจัดรวมกลุ่มกันให้มีค่าน้ำหนักอ่อนแก่ มองเห็นลักษณะของเส้น รูปร่าง รูปทรง แสงเงา พื้นผิว ฯลฯ ที่หลอมรวมกันเป็นองค์ประกอบของภาพในงานจิตรกรรมที่สร้างสรรค์โดยใช้วิธีการจุดด้วยปากกาหมึกดำ หรือหมึกสี และการจุดสีจากปลายพู่กัน จะแสดงค่าความอ่อนแก่ของสีที่แตกต่างกัน บริเวณน้ำหนักอ่อนจะใช้จุดเล็กและห่าง ส่วนบริเวณน้ำหนักเข้มใช้จุดหนาแน่น เพื่อให้เกิดความรู้สึกทางมิติ ตื้นลึก ใกล้ไกลของภาพ

ทิวทัศน์สิ่งก่อสร้าง

ใช้วิธีเน้นค่าน้ำหนักอ่อนแก่ของแสงเงาด้วยจุดที่หนาแน่น

ราตรีประดับดาวเหนือแม่น้ำโรน

ผลงานของวินเซนต์ แวน โกะ เทคนิคสีน้ำมัน

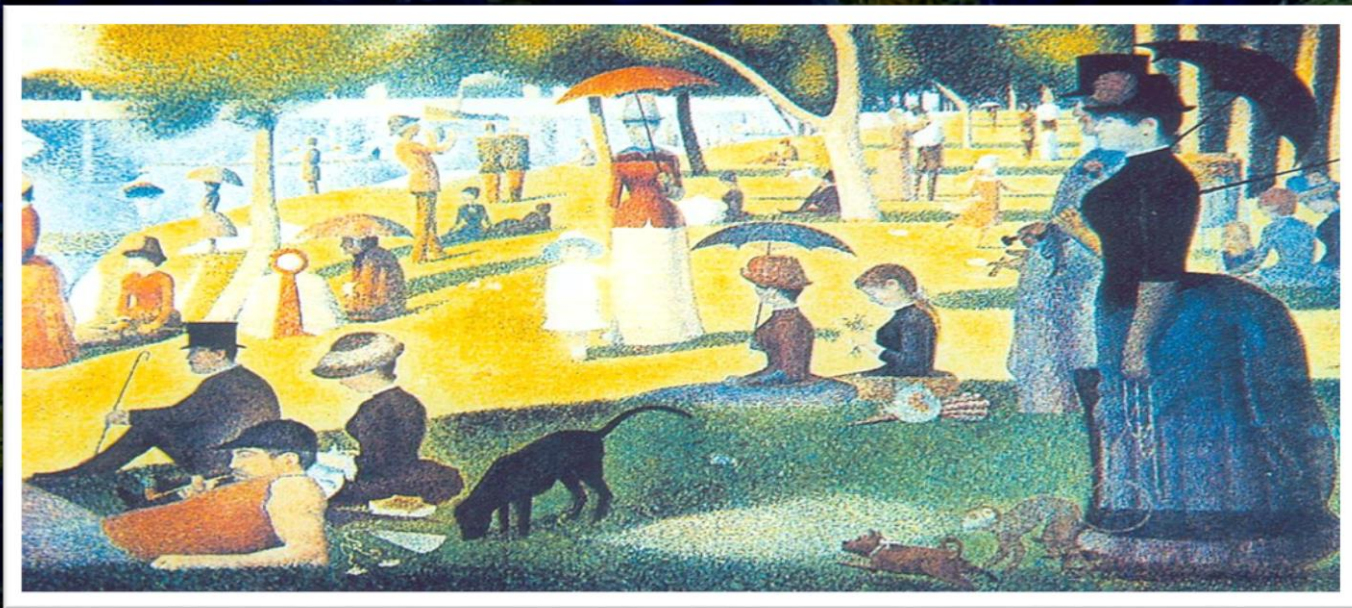
ใช้วิธีการแต้มสีดวงดาวพรายแสงเป็นจุดบนท้องฟ้า ด้วยน้ำหนักรอ่อน
ตัดกับน้ำหนักรแก่ดูงามตา

เสือชีตาห์ ล่าเหยื่อ

ผลงานของ วอลท์ เจ วิลเวอร์ดิง (WALTER J. WILWERDING)

ใช้วิธีแต้มสีเป็นจุดเพื่อแสดงความงามของรูปลวดลายพิวงามตามธรรมชาติ

การพักผ่อนเวลาบ่ายบนเกาะ

ผลงานของ ชอร์ซ เซอราท์

แสดงความงามของภาพผู้คนและสัตว์เลี้ยงที่มาพักผ่อนธรรมชาติด้วยวิธีการแต้มสีเป็นจุด

อาบน้ำที่เอสเนียส์

ผลงานของ ชอร์ช เซอราท์

ใช้วิธีการแต้มสีเป็นจุดเล็กๆ แสดงความงามของรูปคนและทิวทัศน์ ด้วยการเน้นน้ำหนัก
อ่อนและเข้มทำให้ภาพมีมิติงดงาม

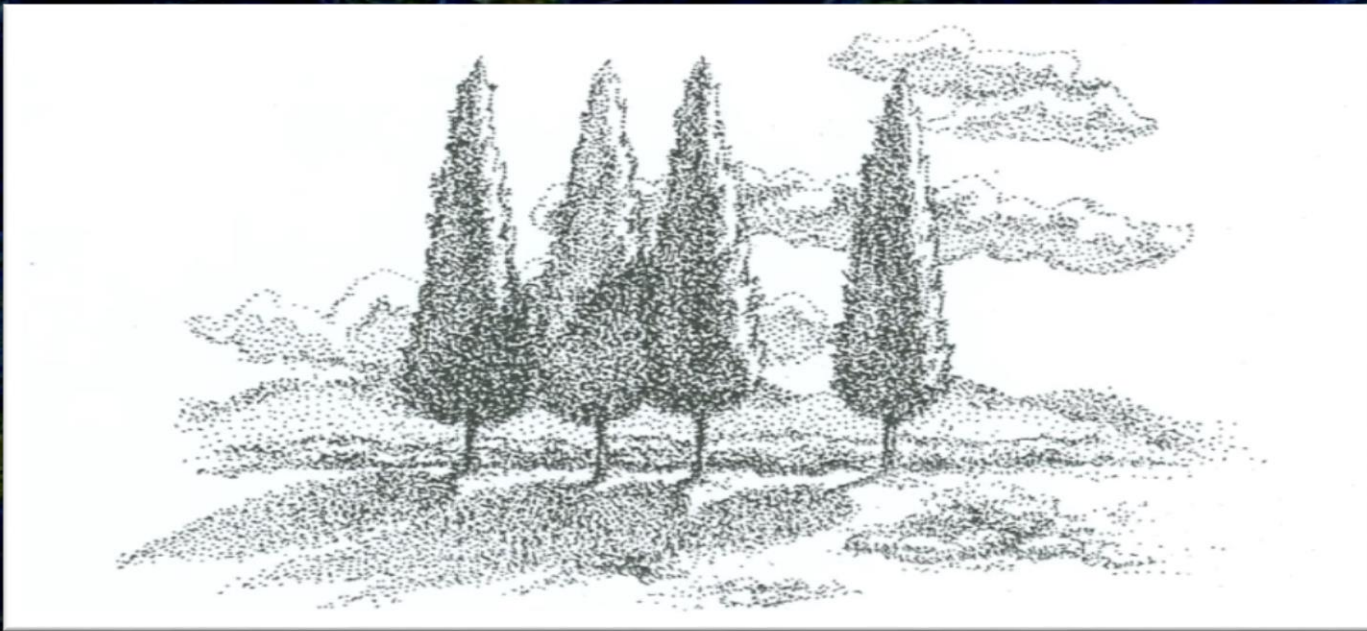
2. การใช้จุดเพื่อแสดงตำแหน่งรวมสายตาของภาพ

เป็นการนำจุดมาใช้กำหนดตำแหน่งรวมสายตาของ
ภาพโครงสร้างเหมือนจริงต่างๆ เพื่อช่วยในการร่างภาพด้วยเส้นทัศนียภาพที่ต้องใช้
หลักทัศนียวิทยาของการมองเห็นตามสภาพจริง เพราะเส้นจากโครงสร้างวัตถุในภาพ
นั้นๆ จะไปรวมกันที่จุดรวมสายตา (VANISHING POINT) ซึ่งตั้งอยู่บนเส้นระดับตา
หรือเส้นขอบฟ้า และในงานจิตรกรรม วาดเส้น ภาพพิมพ์ลักษณะรูปแบบเหมือนจริง
จุดรวมสายตานี้จะช่วยสร้างภาพวัตถุที่เขียนให้มีความแตกต่างกันทางด้านขนาดและ
ระยะ ซึ่งวัตถุที่อยู่ใกล้สายตาผู้มองจะมีขนาดใหญ่ ถ้าอยู่ใกล้จุดรวมสายตาจะมี
ขนาดเล็กลง

รางรถไฟ

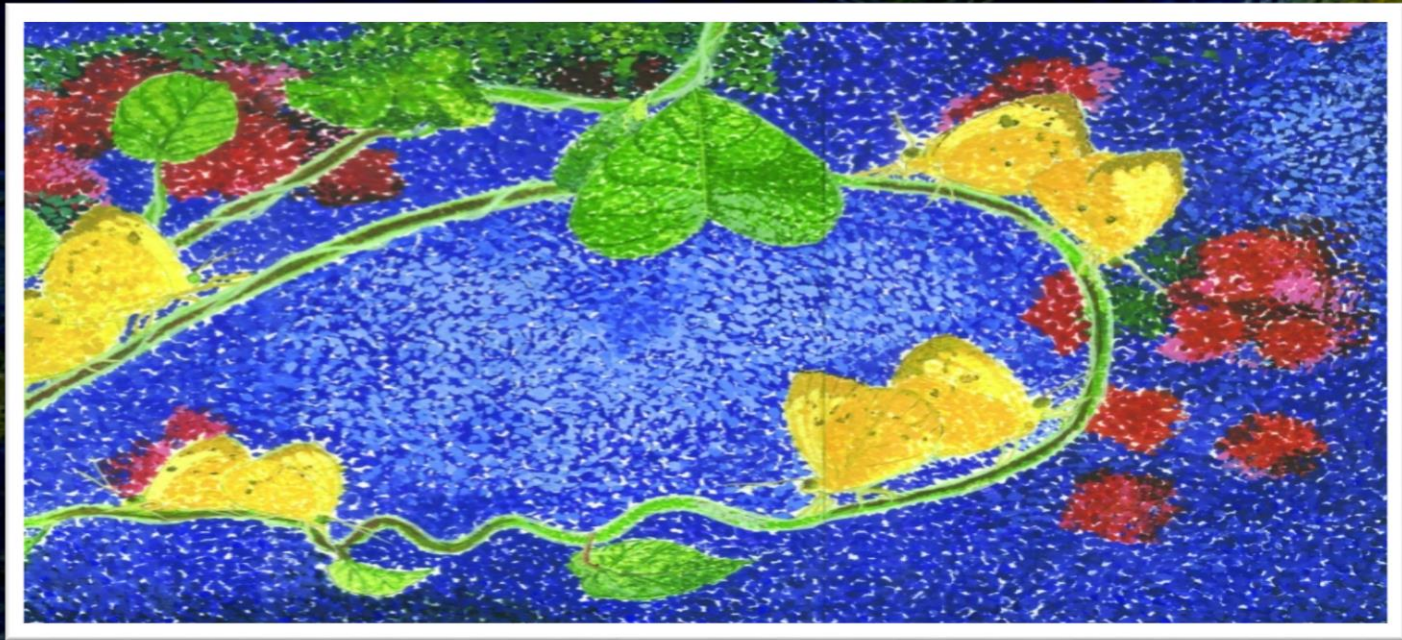
ภาพวาดเส้นทิวทัศน์ ที่นำจุดมาใช้กำหนดตำแหน่งรวมสายตาของเส้นทัศนียภาพ
บนเส้นขอบฟ้า

ทิวทัศน์ต้นสน

ผลงานของ ปัญญา ทรงเสรีย์

ใช้วิธีจุดน้อยบริเวณส่วนสว่างและรับแสง บริเวณส่วนมืดและเงาเข้มจะใช้จุดมากและหนาแน่น

ผีเสื้อสีเหลืองกับไม้เลื้อย

ผลงานของ กมลทิพย์ (นักเรียนโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์)
เทคนิคสีโปสเตอร์ ใช้วิธีถ่ายทอดความงามในธรรมชาติด้วยวิธีแต้มจุดสี

3. เส้นกับงานทัศนศิลป์

เส้น (LINE) หมายถึง จุดหลายๆ จุดที่นำมาวางเรียงกันในทิศทางเดียวกัน เป็นสิ่งที่มีผลต่อการรับรู้ เพราะทำให้เกิดความรู้สึกต่ออารมณ์และจิตใจของมนุษย์ เส้นยังเป็นทัศนธาตุพื้นฐานที่สำคัญของศิลปะทุกแขนง ใช้ร่างภาพเพื่อถ่ายทอดสิ่งที่เห็นและสิ่งที่คิดจินตนาการให้ปรากฏเป็นรูปภาพ หรือใช้แสดงขอบเขตรอบนอกของ รูปร่าง รูปทรง และบริเวณว่าง ลักษณะของเส้นที่นำมาสร้างสรรคงานทัศนศิลป์มี หลากหลาย เช่น เส้นตรง เส้นนอน เส้นเฉียง เส้นโค้ง เส้นหยัก เส้นประ เป็นต้น

ลักษณะของเส้นแต่ละชนิดจะให้ความรู้สึกทางด้านอารมณ์ต่างกัน เช่น เส้นนอนให้ความรู้สึกสงบ นิ่ง ราบเรียบและผ่อนคลาย ส่วนเส้นหยัก หรือเส้น ซิกแซ็ก ให้ความรู้สึกตื่นเต้น น่ากลัว รุนแรงและอันตราย เป็นต้น

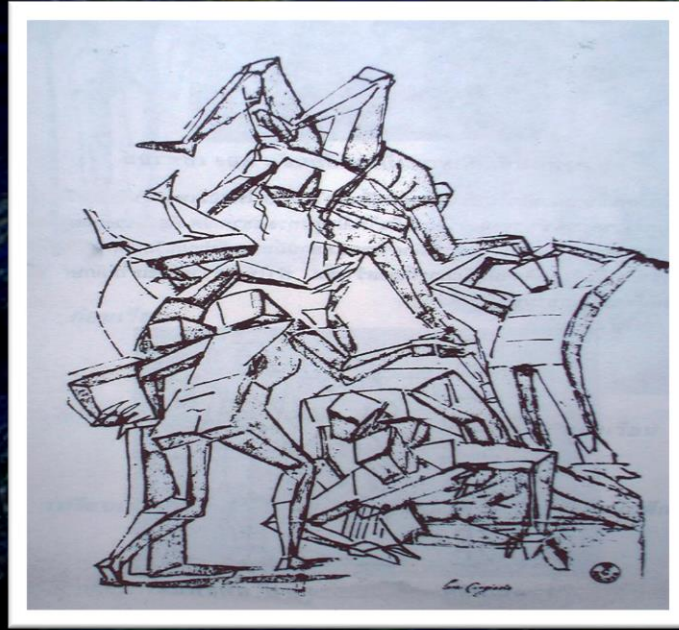
เส้นกับการนำมาใช้ในงานทัศนศิลป์

การนำเส้นมาใช้ในงานทัศนศิลป์ แบ่งออกเป็น
3 ลักษณะใหญ่ ๆ ได้แก่

1. การนำมาใช้เพื่อการร่างภาพและออกแบบผลงานศิลปะ
2. การนำมาใช้เพื่อให้ความรู้สึกด้านมิติ
3. การนำมาใช้เพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึก

1. การนำมาใช้เพื่อการร่างภาพและออกแบบผลงานศิลปะ

เป็นการนำเส้นมาใช้ร่างภาพในการวาดเส้นในงานจิตรกรรม ภาพพิมพ์ งานออกแบบ เขียนแบบให้เกิดเป็นรูปร่าง รูปทรง ขนาด สัดส่วน รวมทั้งรายละเอียดอื่น ๆ เพื่อกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของภาพให้มองเห็นได้

คนเหลี่ยม

ผลงานของลูกา แคมไบโซ

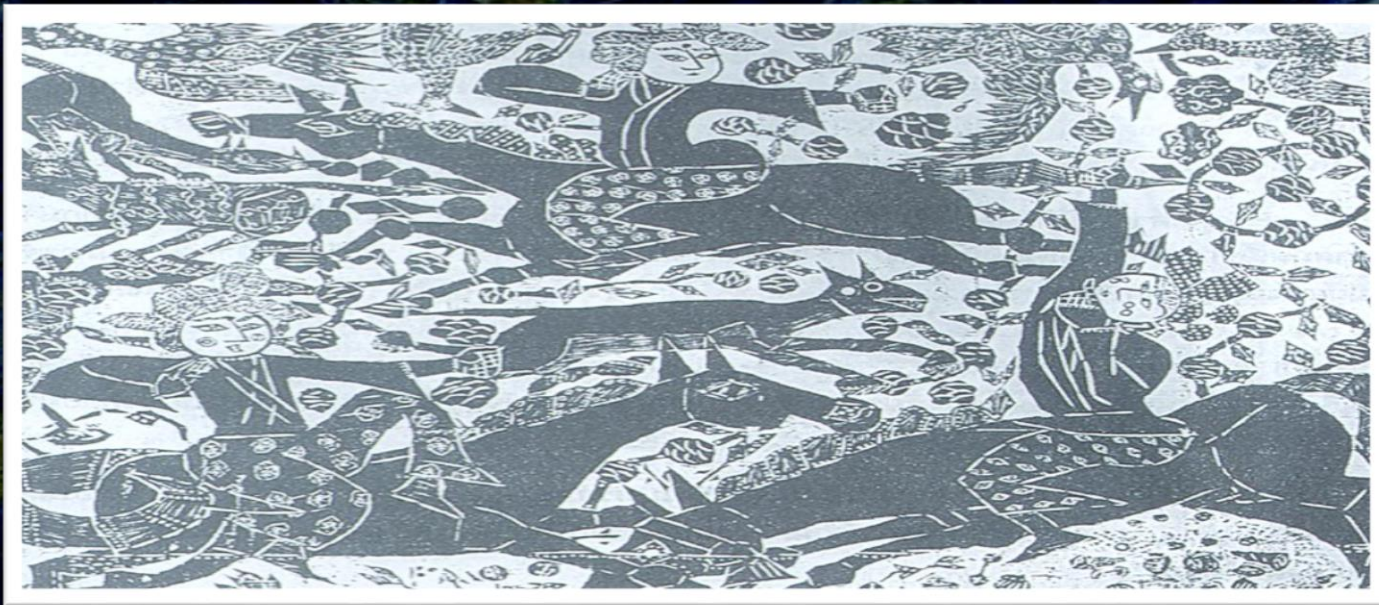
เทคนิควาดเส้น ที่ใช้เส้นเพื่อการร่างภาพให้เห็นเป็นภาพคนลักษณะ
รูปทรงเหลี่ยมในอริยาบถต่าง ๆ

พระพรหมนารถหาบทอง

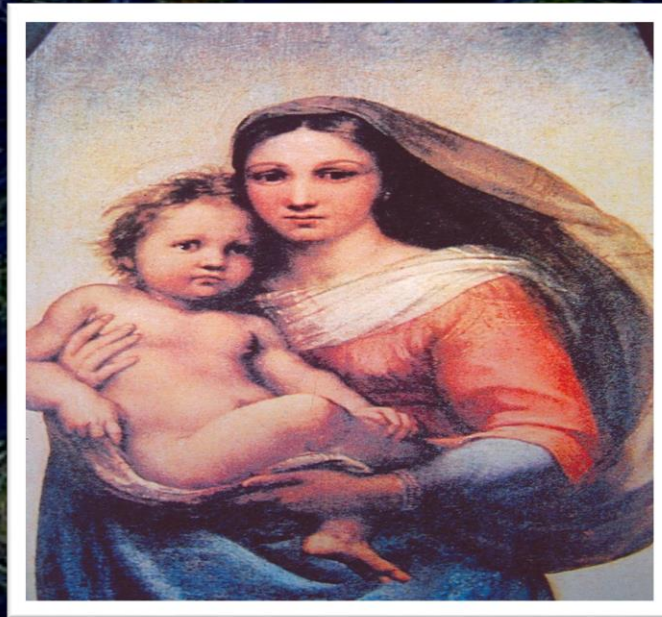
จิตรกรรมฝาผนังวัดนายโรง

เทคนิคสีฝุ่นใช้เส้นแสดงความงามของรูปร่างพระพรหมนารถและลวดลายในภาพ

การล่าสัตว์ในสวนดอกไม้

ผลงานของ ชิโกะ มูนาคาตะ เทคนิคภาพพิมพ์แกะไม้ขาว – ดำ
ใช้เส้นขาว – ดำ แสดงรูปร่างของภาพในส่วนที่ไม่ใช่ จุดเด่นใช้ความหนาแน่นของเส้น
สีขาว สร้างน้ำหนักอ่อนแก่

ซิสตินมาดอนน่า

ผลงานของ ราฟาเอล เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ

ใช้เส้นร่างภาพและออกแบบให้มีเส้นโค้งประสานกลมกลืนดูอ่อนโยน

2. การนำมาใช้เพื่อให้ความรู้สึกด้านมิติ

เป็นการนำเส้นมาใช้ร่างภาพในงานทัศนศิลป์ประเภท

2 มิติ เพื่อลงตาให้ความรู้สึกในด้านมิติว่าภาพมีระยะต้น ลึก ใกล้ ไกล หรือ

เคลื่อนไหว ศิลปินในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา (RENAISSANCE ART) ได้นำ

เขียนภาพทัศนียวิทยา (PERSPECTIVE DRAWING) มาใช้ในงาน

วาดเส้นและจิตรกรรม แสดงระยะของภาพกันอย่างแพร่หลาย นอกจากนี้ศิลปินกลุ่ม

ออปอาร์ต

(OP ART) ได้นำเส้นมาสร้างสรรค์แก้ปัญหาในภาพเขียนให้เกิดความรู้สึกของ

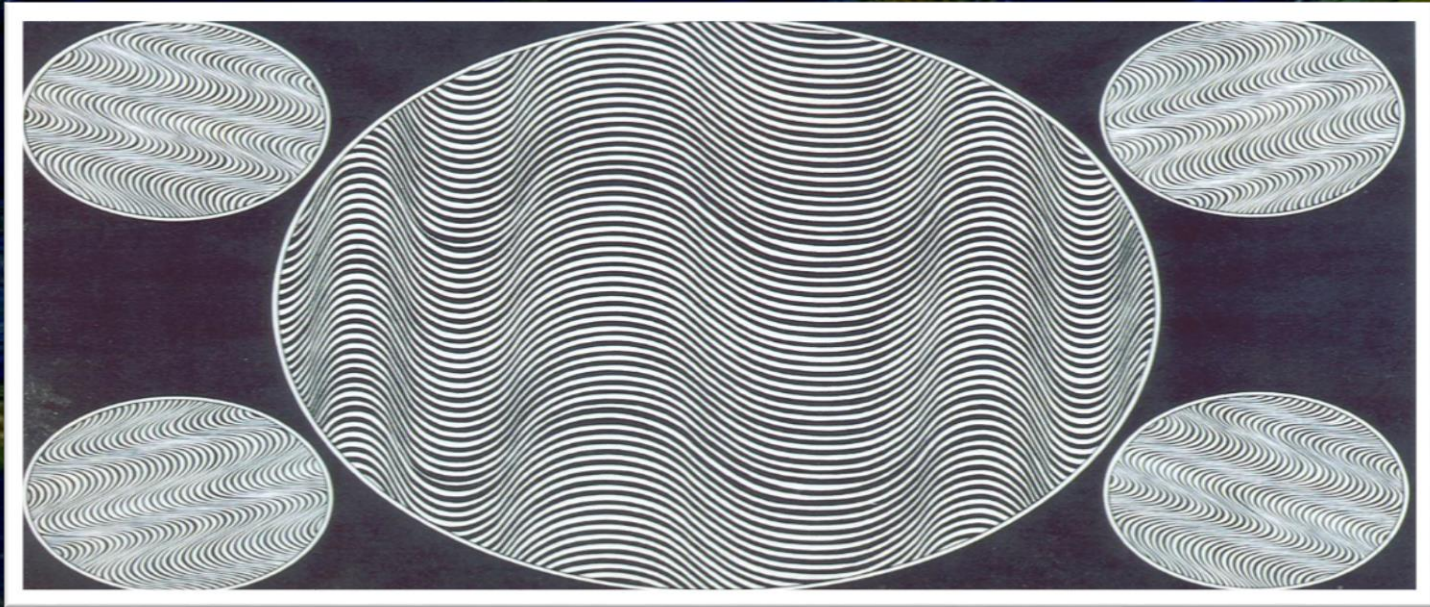
ระนาบผิวภาพบางส่วนนูนขึ้น คู่มิติสูง ต่ำ ต้น ลึกได้ และยังให้ความรู้สึกเห็นภาพ

พลิ้วไหวได้

ที่บูชาของกษัตริย์

ผลงานของ เลโอนาร์โด ดา วินชี จิตรกรนำหลักการเขียนแบบทัศนียวิทยามาใช้ร่าง
เส้นของภาพให้ภาพมีมิติความตื้น ลึก งามเหมือนจริง

ลวดลายออปอาร์ต

ผลงานของ สพายลอส โฮมิส (SPYROS HOREMIS)

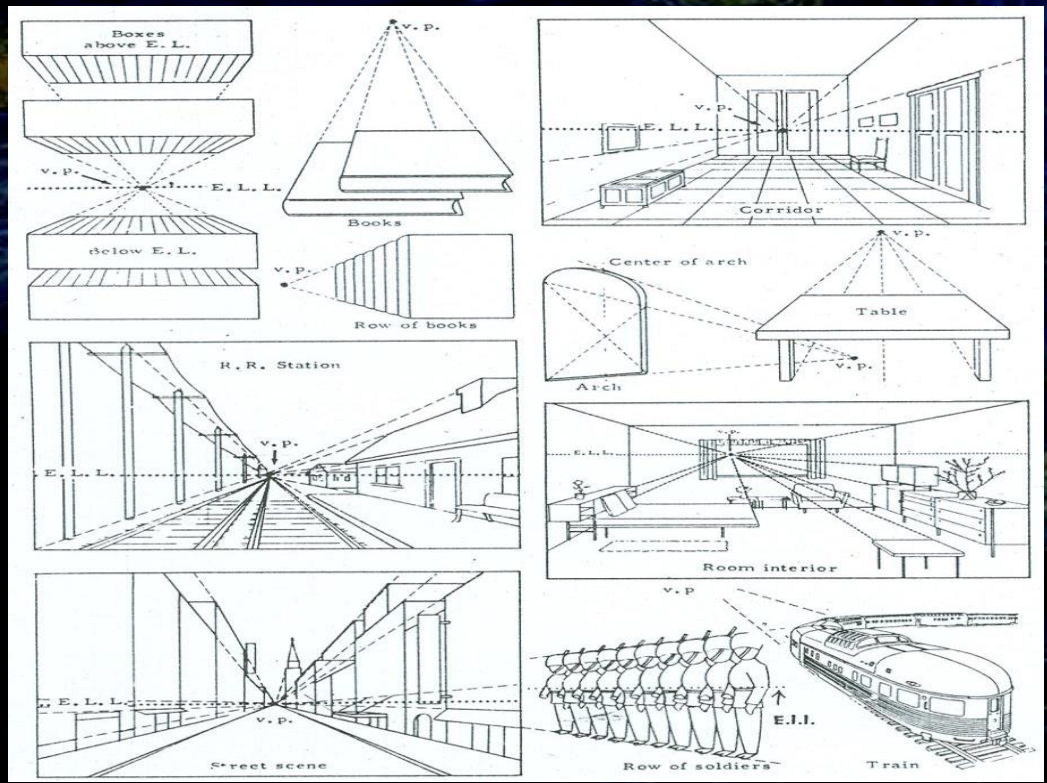
นักออกแบบใช้เส้นสร้างสรรค้งานให้เกิดความรู้สึกด้วยมิติ มีความนูน เว้า และพลิ้วไหวได้

การเขียนภาพทัศนียวิทยา

ทัศนียวิทยา(PERSPECTIVE) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์แห่งการมองเห็น เพื่อแสดงภาพเขียนสองมิติบนพื้นระนาบให้มองดูรู้ลึกกว่าเป็นสามมิติ ดังที่เห็นปรากฏจริงเพื่อแสดงระยะใกล้ ไกล หรือตื้น ลึก ได้สัดส่วน เช่น สิ่งที่อยู่ใกล้ตาจะเห็นขนาดใหญ่กว่าสิ่งที่อยู่ไกลตา

➤ การเขียนทัศนียวิทยาแบบจุดรวมสายตาสายตาหนึ่งจุด (ONE POINT PERSPECTIVE)

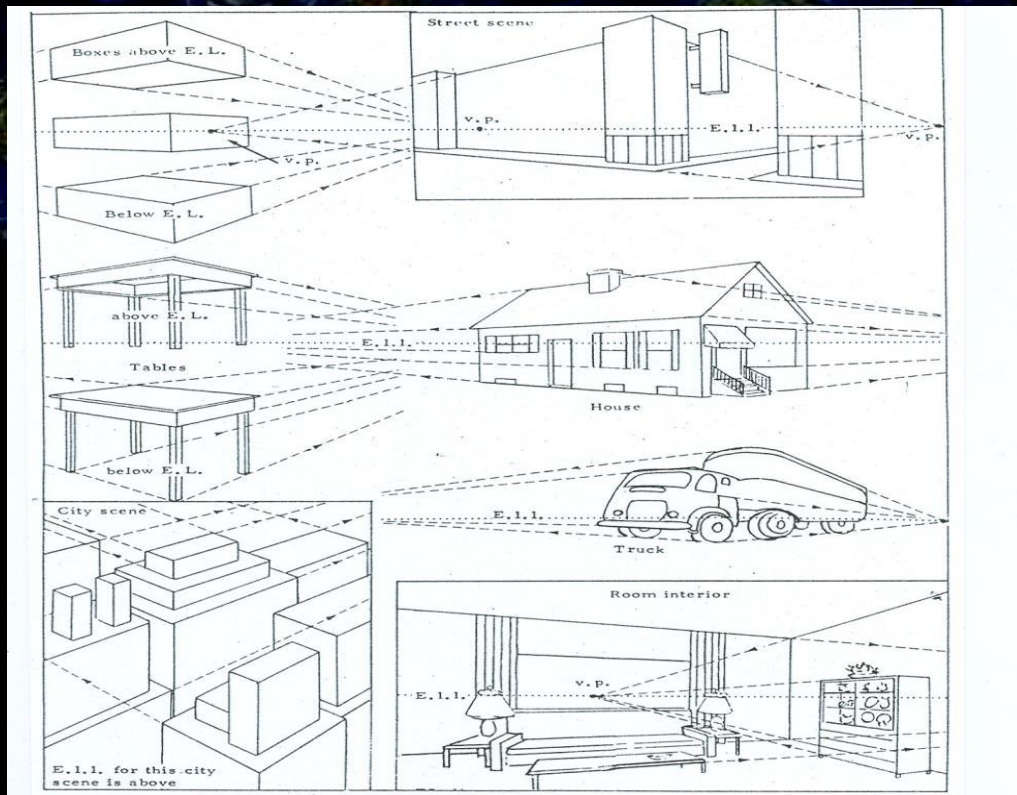
เป็นการเขียนภาพที่เกิดจากการมองจากด้านใดด้านหนึ่งของสิ่งที่เขียนในแนวตั้งตัดกับแนวนอน และเส้นแสดงความลึกจะถูกลากไปบรรจบกันที่จุดรวมสายตา (VANISHING POINT, V.P.) ได้เพียงจุดเดียว เส้นระดับตา (EYE LEVEL LINE, E.L.L.) หรือเส้นขอบฟ้า (HORIZONTAL LINE, HL.)

ทัศนียภาพวิทยาแบบจุดรวมสายตาหนึ่งจุด

➤ การเขียนทัศนียวิทยาแบบจุดรวมสายตาสองจุด (TWO POINT PERSPECTIVE)

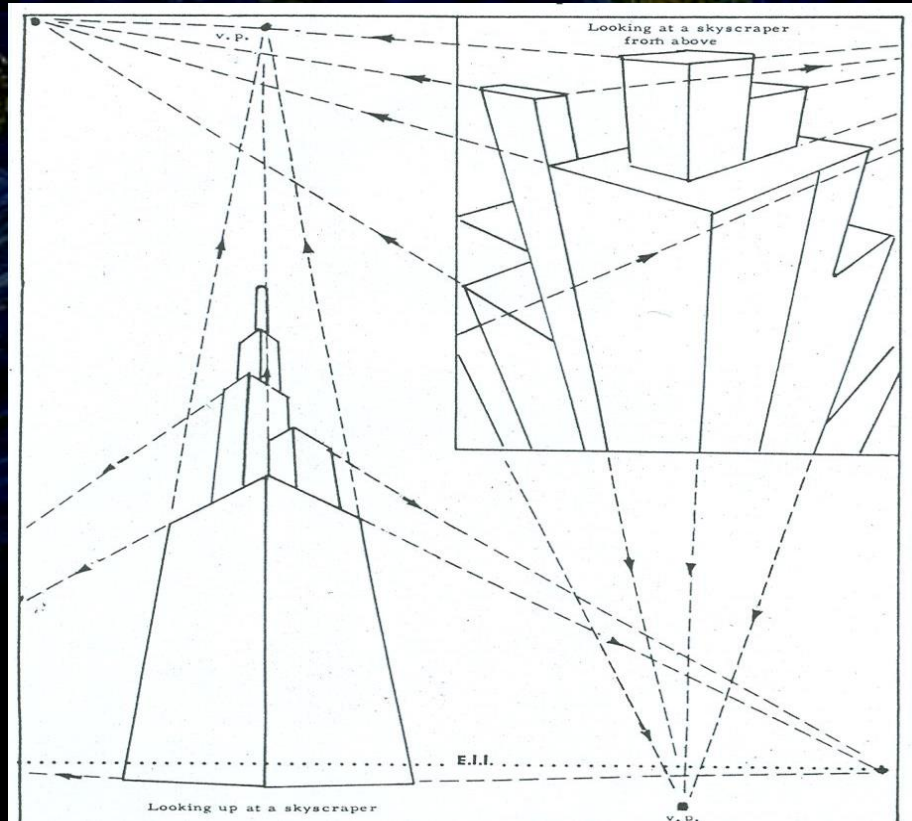
เป็นการเขียนภาพที่เกิดจากการมองสิ่งที่เห็นจากแกนตั้ง
เส้นแสดงระยะใกล้ไกล ตื้น ลึก จะถูกลากไปบรรจบกันที่จุดรวมสายตาดบน
เส้นระดับสายตาสองจุด

ทัศนียภาพวิทยาแบบจุดรวมสายตาสองจุด

➤ การเขียนทัศนียวิทยาแบบจุดรวมสายตาสามจุด (THREE PERSPECTIVE)

เป็นการเขียนภาพที่มีลักษณะคล้ายกับแบบจุดรวมสายตาสองจุด แต่เพิ่มจุดที่อยู่ข้างบนหรือข้างล่าง ถ้ามองขึ้นบนเส้นแสดงความสูงจะถูกลากไปบรรจบกัน ณ จุดที่สามบนท้องฟ้า หรือมองลงจากที่สูงกว่าจุดที่สามจะอยู่ในดิน

ทัศนียภาพวิทยาแบบจุดรวมสายตาสามจุด

3. การนำมาใช้เพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึก

เป็นการนำเส้นมาใช้เพื่อแสดงอารมณ์และความรู้สึก
ในผลงานให้ผู้ชมเกิดคล้อยตามความประสงค์ที่ออกแบบไว้

แม่พระและเซนต์แอนน์

ผลงานของ ลีโอนาร์โด ดา วินชี

ใช้เส้นโค้งเพื่อแสดงความรู้สึกความเป็นแม่และสตรีเพศ

งานออกแบบตัวอักษรนำเส้นหยักหรือเส้นซิกแซ็ก มาใช้แสดงอารมณ์ความรู้สึกที่ตื่นเต้น น่ากลัว ในชื่อหัวเรื่องหนังสือ ภาพยนตร์ ประเภทสยองขวัญ